

PHÁT TRIỂN TIỀM NĂNG KẾT NỐI DỊCH VỤ LOGISTICS CỦA TỈNH BÀ RỊA-VŨNG TÀU

ThS. Đỗ Thanh Phong
Trường Đại học Bà Rịa - Vũng Tàu

Theo Luật Thương mại Việt Nam, logistics là một hoạt động thương mại do các thương nhân tổ chức thực hiện một hoặc nhiều công đoạn bao gồm nhận hàng, vận chuyển, lưu kho bãi, làm thủ tục hải quan và các loại giấy tờ, tư vấn khách hàng, đóng gói, giao hàng hoặc các dịch vụ khác có liên quan đến hàng hóa để hưởng phí thù lao.

1. Quy mô doanh nghiệp cung cấp dịch vụ logistics Bà Rịa - Vũng Tàu

Bà Rịa - Vũng Tàu một trung tâm cảng biển đang xây dựng và phát triển, với mong muốn sẽ trở thành một đô thị cảng biển hiện đại có tầm cỡ trong khu vực, trong đó dịch vụ logistics là hoạt động trung tâm mà tỉnh đang dồn lực phát triển. Và việc hình thành nên một chuỗi cung ứng dịch vụ logistics để tham gia vào chuỗi cung ứng toàn cầu là mục tiêu cao nhất của tỉnh. Dịch vụ logistics Bà Rịa - Vũng Tàu có quy mô chiếm 20% GDP của Bà Rịa - Vũng Tàu. Nguồn lợi hàng tỷ đô này lại đang chảy vào túi các nhà đầu tư nước ngoài. Các doanh nghiệp logistics Bà Rịa - Vũng Tàu mới chỉ có một phần rất nhỏ trong miếng bánh khổng lồ và đang ngày càng phình to của thị trường dịch vụ logistics. Theo Cục Thống kê tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, trên địa bàn tỉnh hiện có hơn 546 doanh nghiệp vận tải, kho bãi, nếu so với con số hơn 4.000 doanh nghiệp dịch vụ logistics Việt Nam thì lực lượng doanh nghiệp hoạt động logistics tại Bà Rịa - Vũng Tàu còn quá nhỏ bé. Các nhà cung cấp dịch vụ logistics chuyên nghiệp tại Bà Rịa - Vũng Tàu yếu cả về số lượng lẫn chất lượng. Hoạt động của các doanh nghiệp logistics chủ yếu chỉ để hỗ trợ khi có hàng qua cảng hay có khách hàng trên địa bàn chưa tham gia vào chuỗi logistics toàn cầu.

2. Hạ tầng kết nối dịch vụ logistics Bà Rịa - Vũng Tàu

Vùng kinh tế trọng điểm phía nam thành lập từ năm 1998, ban đầu gồm sáu tỉnh, thành phố và hiện nay gồm tám địa phương: Thành phố Hồ Chí Minh, Đồng Nai, Bình Dương, Bà Rịa - Vũng Tàu, Bình Phước, Tây Ninh, Long An, Tiền Giang. Tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu với các yếu tố lợi thế như bờ biển dài, hệ thống vịnh, sông sâu cùng chiến lược đầu tư đúng hướng, hệ thống cảng biển Bà Rịa - Vũng Tàu đang dần trở thành một cửa ngõ cảng biển quốc gia tại khu vực Đông Nam Bộ. Hạ tầng dịch vụ logistics tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu là tập trung hoàn thiện hệ thống hạ tầng đường sá kết nối. Bên cạnh đó, cần có nhiều hơn nữa các chính sách ưu đãi đầu tư cho doanh nghiệp như hỗ trợ tài chính, ưu đãi thuế, ưu đãi nhà đầu tư, để hoạt động logistics phát triển. Dịch vụ logistics tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu chủ yếu đóng vai trò là nhà cung cấp vệ tinh như cho thuê kho bãi, làm đại lý hải quan, hoặc một vài dịch vụ trong chuỗi giá trị dịch vụ... Tuy đăng ký số lượng đông nhưng số doanh nghiệp thực

sự có các hoạt động như trên rất ít. Hoạt động logistics ở Bà Rịa - Vũng Tàu mạnh mẽ, thiếu kinh nghiệm và tính chuyên nghiệp, chỉ cung cấp các dịch vụ cơ bản, cạnh tranh về giá là chủ yếu, ít giá trị gia tăng vì chủ yếu là làm thuê cho các công ty nước ngoài.

Trong 5 năm trở lại đây, cụm cảng nước sâu Cái Mép -Thị Vải tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu liên tục nằm trong danh sách các cảng có mức tăng trưởng tốt nhất thế giới, với mức tăng đạt 22,7%, cao thứ 6 trên thế giới và cao nhất khu vực Đông Nam Á. Tuy nhiên, theo đánh giá của Cục Hàng hải Việt Nam, đến nay, mục tiêu cụm cảng Cái Mép - Thị Vải trở thành cảng trung chuyển quốc tế vẫn chưa đạt được. Lực cản của mục tiêu trên là do công suất cảng còn thấp, hạ tầng kết nối liên cảng thiếu, chưa đồng bộ; hạ tầng đường thủy từ Thành phố Hồ Chí Minh đến CM-VT chưa hoàn thiện. Các doanh nghiệp vận tải biển vẫn tiếp tục gặp nhiều khó khăn do các dự án nạo vét, duy trì luồng hàng hải triển khai chậm do vướng mắc trong thủ tục về bảo vệ môi trường. Do đó, để Cái Mép - Thị Vải đạt được mục tiêu trở thành cảng trung chuyển quốc tế, cần có các giải pháp đồng bộ từ Trung ương đến địa phương, cụ thể như: Không đầu tư mới cảng container tại Cái Mép - Thị Vải; đầu tư hoàn thiện hạ tầng cứng và hạ tầng mềm của cảng; đơn giản hóa các thủ tục hành chính trong khu vực cảng; điều chỉnh giảm khung giá áp dụng cho dịch vụ xếp dỡ hàng trung chuyển quốc tế để cạnh tranh hơn so với các cảng trong khu vực; bảo đảm tiến độ các công trình hạ tầng giao thông kết nối cảng. Trung ương và tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu xác định cảng Cái Mép -Thị Vải là cảng cửa ngõ của vùng Đông Nam Bộ. Hạ tầng kết nối với cụm cảng Cái Mép - Thị Vải hiện nay chưa phát triển mà chủ yếu bằng đường sông. Trung bình mỗi năm có khoảng 1 triệu TEU kết nối giữa Thành phố Hồ Chí Minh và vùng Đông Nam Bộ đi qua cảng Cái Mép để xuất khẩu đi châu Âu, châu Mỹ.

3. Cơ hội lớn

Theo dự báo, trong tương lai không xa, dịch vụ logistics cảng biển sẽ trở thành một ngành kinh tế quan trọng tại Bà Rịa - Vũng Tàu. Đặc biệt, trong 10 năm tới, khi kim ngạch xuất nhập khẩu của Bà Rịa - Vũng Tàu có thể đạt mức 20 tỉ USD/năm thì nhu cầu sử dụng dịch vụ logistics lại càng lớn.

Những năm gần đây, vận tải biển Bà Rịa - Vũng Tàu đang có những bước phát triển vượt đáng kể. Hiện 90% hàng hóa xuất nhập khẩu được vận chuyển bằng đường biển, năm 2018 kim ngạch xuất nhập khẩu trừ dầu khí trên địa bàn tỉnh đạt 4.415 triệu USD, tăng 13,32% so với cùng kỳ. Đặc biệt, lĩnh vực vận chuyển container luôn đạt tốc độ tăng trưởng 2 chữ số trong những năm gần đây. Tuy vậy, điều này là thuận lợi cho Bà Rịa - Vũng Tàu là có các cảng nước sâu để có thể thoả mãn được nhu cầu xuất nhập khẩu ngày càng tăng. Doanh thu dịch vụ cảng năm 2018 của Bà Rịa - Vũng Tàu ước đạt 3.703 tỷ đồng, tăng 9,8% và sản lượng hàng thông qua năm 2018 đạt 69,8 triệu tấn, tăng 13,26% so với cùng kỳ(bao gồm cả hàng quá cảnh), trong đó

riêng container đạt khoảng 7 triệu TEU, tốc độ tăng trưởng hàng năm trong vòng 10 năm tới theo dự đoán là 20-25%. Theo quy hoạch, nhu cầu hàng hóa vào năm 2020 khoảng 85,67-131,09 triệu tấn/năm và năm 2030 khoảng 161,49- 296,29 triệu tấn/năm. Việc dịch chuyển cơ sở sản xuất của nhiều doanh nghiệp nước ngoài từ nơi khác đến Bà Rịa - Vũng Tàu đã tạo ra cơ hội rất lớn trong việc xây dựng một mạng lưới giao nhận kho vận hoạt động hiệu quả.

Năm 2018, thực hiện Nghị Quyết số 08/NQ -TU ngày 28/7/2017 của Tỉnh ủy Bà Rịa - Vũng Tàu về phát triển dịch vụ cảng biển, dịch vụ logistics, UBND tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu đã kêu gọi đầu tư vào các dự án kho bãi chứa container rộng, tổ chức các khóa đào tạo “Quản trị vận chuyên trong lĩnh vực logistics và tập huấn nghiệp vụ cho người điều hành vận tải”, thành lập trung tâm kiểm tra chuyên ngành tại khu Cái Mép - Thị Vải, đầu tư tuyến đường liên cảng Cái Mép - Thị Vải, khởi công tuyến đường 991B, đường Long Sơn - Cái Mép nhằm hoàn thiện giao thông kết nối hệ thống cảng, kết nối giao thông các khu công nghiệp trong và ngoài tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. Năm 2019, UBND tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu lập đề án thành lập Ban Quản lý cảng biển và dịch vụ logistics, tổ chức hội nghị kết nối doanh nghiệp, đồng hành cùng doanh nghiệp trong lĩnh vực cảng biển và logistics; thực hiện các giải pháp cải cách thủ tục hành chính, thu hút nguồn hàng về CM -TV.

4. Khó khăn không nhỏ

Theo cam kết gia nhập WTO, Việt Nam sẽ cho phép các công ty dịch vụ hàng hải, logistics 100% vốn nước ngoài hoạt động bình đẳng tại Việt Nam. Điều này đặt doanh nghiệp Bà Rịa - Vũng Tàu trước thách thức cạnh tranh gay gắt trên sân nhà. Áp lực cạnh tranh rất lớn từ việc hội nhập quốc tế, sự lớn mạnh không ngừng của thị trường cũng như những đòi hỏi ngày càng tăng từ phía khách hàng cũng đang đặt ra những thách thức không nhỏ cho các doanh nghiệp logistics. Một điều đáng buồn là các doanh nghiệp kinh doanh dịch vụ logistics trong tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu tuy quy mô nhỏ, manh mún nhưng lại chưa biết liên kết lại, mà kinh doanh theo kiểu chụp giật, cạnh tranh thiếu lành mạnh, thi nhau hạ giá dịch vụ để giành được hợp đồng. Và chủ yếu là hạ giá thành thuê container, điều này chỉ có các doanh nghiệp trong nước bị thiệt, còn doanh nghiệp nước ngoài là những người chủ tàu sẽ đóng vai trò người ông đắc lợi.

Việc liên kết dịch vụ logistics của Bà Rịa - Vũng Tàu cũng như chuỗi cung ứng hiện chưa có sự hợp tác giữa các tỉnh và bộc lộ một số tồn tại: Sự liên kết còn lỏng lẻo, thiếu phối hợp, riêng mảng dịch vụ logistics, nhiều địa phương còn lúng túng không biết giao cho đơn vị nào quản lý. Ở tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, thương mại xuất nhập khẩu hiện đang giao cho Sở Công Thương quản lý, tuy nhiên nhiều lĩnh vực khác trong ngành logistics như vận tải biển, vận tải sông, hàng không, đường bộ vẫn liên quan tới Sở Giao thông Vận tải quản lý. Ở các nước trong khu vực như Singapore, Thái Lan, họ đã có một ủy ban logistics quốc gia hoặc logistics địa

phương điều phối chung tất cả những việc này còn Việt Nam, hiện chưa có cơ quan nào quản lý dịch vụ logistics. Ngay trong vùng Đông Nam Bộ, chủ yếu các doanh nghiệp tự liên kết, tự đầu tư để phát triển dịch vụ này.

Bên cạnh đó, một trong những khó khăn không nhỏ cho ngành logistics Bà Rịa - Vũng Tàu là nguồn nhân lực đang thiếu một cách trầm trọng. Theo ước tính của Sở Lao động, Thương binh và Xã hội, trên bàn tình Bà Rịa - Vũng Tàu giai đoạn 2018-2020 là 36.361 người. Nguồn nhân lực được đào tạo từ nhiều nguồn khác nhau. Từ trước tới nay, các trường đại học, cao đẳng chuyên ngành ngoại thương, hàng hải, giao thông vận tải cũng chỉ đào tạo chung các kiến thức cơ bản về nghiệp vụ ngoại thương, vận tải. Ngày 20/10/2017, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành quyết định số 4448/QĐ-BGDĐT cho phép Trường Đại học Bà Rịa - Vũng Tàu đào tạo hệ đại học chính quy Ngành Logistics và Quản lý chuỗi cung ứng. Sách giáo khoa, tài liệu tham khảo về loại hình dịch vụ này cũng chưa nhiều. Ngay cả như các chuyên gia được đào tạo chuyên nghiệp trong lĩnh vực này vẫn còn quá ít so với yêu cầu phát triển.

GS.TSKH Hoàng Văn Kiểm - Hiệu trưởng BVU nhận quyết định cho phép mở ngành mới của Bộ GD&ĐT

6. Kết luận

Dịch vụ logistics sẽ là kinh tế mũi nhọn đủ sức và đủ tầm tạo đột phá thúc đẩy sự phát triển mạnh mẽ cho Bà Rịa - Vũng Tàu nói riêng và vùng kinh tế trọng điểm phía Nam nói chung trong giai đoạn tới. Tuy nhiên, việc xây dựng cơ sở hạ tầng dịch vụ logistics kết nối, một môi trường pháp lý, một cơ chế đặc thù, một mô hình quản lý khai thác dịch vụ logistics kết nối là điều kiện cần và đủ để phát triển ngành logistics tại tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. Điều này, cần được Nhà nước, các cơ quan bộ ngành Trung ương ra tay một cách khẩn trương và quyết liệt; bên cạnh là sự quyết tâm cao độ của lãnh đạo và các ban ngành của tỉnh thì mới nhanh chóng biến mong muốn trở thành hiện thực: “*Tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu trở thành đô thị cảng trung tâm của cả nước*”.

Tài liệu tham khảo

1. UBND tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu (2018), *Báo cáo tình hình thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội, năm 2018*.
2. Sở Công Thương tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu (2018), *Báo cáo thực hiện kế hoạch Công nghiệp, thương mại năm 2018*.
3. Sở Giao thông Vận tải tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu (2018), *Báo cáo thực hiện kế hoạch GTVT năm 2018*.
4. Cục Thống kê tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu (2018), *Niên giám thống kê năm 2017*.